

Канак Ю. М.,

Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ

МАСКУЛІННІСТЬ У КОМПАРАТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ В СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена проблемі гендерної маркованості компаративних фразеологічних одиниць сучасної німецької мови. Метою дослідження є виявлення гендерної референції та прагматичних рестрикцій досліджуваних одиниць у сучасному німецькомовному дискурсі.

Ключові слова: гендерна маркованість, чоловічий/жіночий референт, компаративний фразеологізм, прагматичні рестрикції.

Статья посвящена проблеме гендерной маркированности компаративных фразеологизмов современного немецкого языка. Целью исследования является выявление гендерной референции и прагматических рестрикций исследуемых единиц в современном немецкоязычном дискурсе.

Ключевые слова: гендерная маркированность, мужской/женский референт, компаративный фразеологизм, прагматические рестрикции.

The article deals with the gender marked comparative idioms in the modern German. The aim of a study is to show gender reference and pragmatic restrictions of the idioms under study in the modern German discourse.

Key words: gender marked, male/female referent, comparative idiom, pragmatic restrictions.

У сучасній лінгвістиці мову прийнято розглядати у її тісній взаємодії із людиною і суспільством. Як відомо, мова служить не лише для номінації об'єктів дійсності та комунікації загалом, але водночас виконує акумулятивну та інформативну функцію. Свідомість людини має здатність не тільки сприймати предмети об'єктивної дійсності у їх реальному прояві, але й асоціювати їх з певними явищами, надаючи їм таким чином конотативних значень. Як наслідок, ця інформація глибоко вкорінюється у мові кожної окремої мовної спільноти чи людства загалом. Так, наприклад, ведмідь – це великий важкий хижий звір з товстою шкурою [6]. У зв'язку з цим у нашій свідомості укорінилось уявлення про міць і силу цієї тварини.

Поряд з цим, людина має схильність до емоційності і експресивності у своїх діях та мовленні. Одним із способів вираження емоційності є порівняння. Ми порівнюємо себе і інших, характеризуємо почуття, характер, поведінку і діяльність з точки зору їх співвіднесеності з загальновідомими явищами мовної та позамовної дійсності. Найчастіше саме додаткові конотації лягають в основу порівнянь. Напр., зайчик – боязка тварина: боязкий як зайчик, змія – хитра, підступна: хитра як змія.

Стійкі порівняння включають в себе образи реальної дійсності. Кожне з таких порівнянь є результатом багатовікового досвіду народу, передається з покоління в покоління і є відомим кожному члену тієї чи іншої мовної групи.

У лінгвістиці стійкі порівняння іменуються як компаративні фразеологічні одиниці. У нашому дослідженні за основу беремо визначення І.І. Чернишової: "Компаративними фразеологічними одиницями ми називаємо стійкі і відтворювані словосполучення, фразеологічна специфіка яких базується на традиційному порівнянні. Напр., *jmdn fliehen wie die Pest* "тікати від когось як від чуми"; *schwätzen wie eine Elster* "торохтіти як сорока" [Чернышева, 1970, с. 48]. На думку І.І. Чернишової, яку вона висловила у свій час у праці "Фразеология современного немецкого языка", компаративні фразеологізми заслуговують виокремлення у окрему групу фразеології. Причиною цього вона називає по-перше продуктивність, а по-друге структурно-семантичну характеристику, яка дозволяє ідентифікувати їх як особливий підвид фразеологічних єдностей [Чернышева, 1970, с. 49].

Часто компаративні фразеологізми засновані на загальнономовній метафорі. У цій функції переважно виступають назви тварин і рослин. Таким чином, у компаративних фразеологізмах зустрічаємося з так званими образами-еталонами. Саме ці образи і характеризують предмет чи особу, її якості і діяльність. Певна фразеологічна одиниця викликає у свідомості реципієнта зіставлення даної особи чи ситуації з деяким образом. Як результат виникає фразеологізм з яскраво вираженим оцінковим характером з точки зору добре/погане або правильно/неправильно.

Усі наведені вище обставини дозволяють говорити про компаративні одиниці, як про одиниці експресивної фразеології. Найбільш яскраво виражений оцінковий характер мають компаративні одиниці з негативною конотацією, оскільки фразеологія, як відомо, звертає увагу перш за все на негативні риси характеру особи чи ознаки предмету або певного роду діяльності як відхилення від норми.

Наше дослідження виконане в руслі гендерної лінгвістики. Отже, об'єктом дослідження маємо гендерні стереотипи у сфері компаративної групи фразеологізмів. За нашими спостереженнями у цій групі фразеологізмів спостерігається певна андроцентричність мовної картини світу. Це знаходить своє виявлення у тому, що компаративні одиниці, які можуть стосуватися обох статей, мають своєю основою чоловічий референт. Напр.: *wütend sein wie ein Berserker* – бути дуже злим; *wie ein Dieb in der Nacht* – крадькома, як злодій вночі; *das kannst du halten wie ein Dachdecker* – роби як тобі завгодно.

Однак, поряд з цим наявні компаративні одиниці, які стосуються лише чоловіка чи жінки як представника статі, дають характеристику типово чоловічих або типово жіночих рис характеру, а також їх діяльності. Усі виявлені нами компаративні одиниці можна класифікувати за таким принципом:

- 1) порівняння з основою – зоонімом (тваринний світ);
- 2) порівняння з основою – фітонімом (рослинний світ);
- 3) порівняння з основою – артефактом (предмети);

- 4) порівняння з основою – антропонімом (власні імена);
- 5) порівняння з основою – назвою професії, титулом.

Предметом нашого дослідження є компаративні ФО з чоловічим референтом, а також їх прагматичні рестрикції у сучасному дискурсі (на основі аналізу текстової бази даних Mannheim IDS-Korpus).

У процесі дослідження нами виявлено окремі **зооніми**, які на наш погляд відзначені гендерною маркованістю. Про це прямо або опосередковано свідчать дефініції у досліджуваних лексикографічних джерелах Langenscheidt [L], Duden [D], Duden Redewendungen [DR].

Одним із найбільш часто вживаних є зоонім *Bär* (значна варіативність, тобто сполучуваність з прикметником і дієсловом): *stark/ kraftvoll/ kräftig/ gesund/ Kraft haben wie ein Bär; tapsig/ entwickeln, schlafen, schnarchen wie ein Bär; ein Mann/ Typ/ Kerl wie ein Bär*.

Лексикографічні джерела не фіксують зоонім *Bär* як такий, що стосується лише чоловічого референта. Напр., Duden: *wie ein Bär* (ugs.; sehr): *hungrig sein, stark sein wie ein B.*; але *Ü er ist ein richtiger Bär* (ugs.; ein großer, kräftiger, oft etw. ungeschickt, aber gutnützig wirkender Mensch). Натомість ФО *ein Bär (von einem Mann)*: *gespr; ein sehr großer und starker Mann [D]; bärenstark – sehr stark <ein Mann> [L]*. Таким чином припускаємо, що порівняння *wie ein Bär* стосується чоловічого референта.

Цей факт підтверджують посилання з Mannheim IDS-Korpus. Виключно про чоловічого референта *stark wie ein Bär* – 9 посилань, *kraftvoll* – 2/ *kräftig* – 2/ *gesund* – 1/ *tapsig wie ein Bär* – 6 посилань, *Kraft haben, entwickeln* – 4, *schlafen wie ein Bär* – 10, *schnarchen wie ein Bär* – 3 посилання.

Експліцитно виражений чоловічий референт у ФО: *ein Mann wie ein Bär (wie ein Bär von einem Mann)* – 6 посилань, а також її варіантах *ein Typ (2)/ ein Kerl wie ein Bär (2)*. Поряд з цим маємо інші, менш фіксовані варіанти *aussehen, sein, wirken, sitzen, sich freuen, zupacken, sich fühlen, anbrüllen, agieren wie ein Bär* – 24 посилання з чоловічим референтом; 6 посилань не мають чітко вираженого референта. (Загальна кількість посилань з чоловічим референтом – 85).

Зауважимо, що у досліджуваному корпусі виявлено 4 посилання із жіночим референтом: *schnarchen* – 2 (*Wenn die Gattin nachts schnarcht wie ein Bär...; Oma trägt im Dorf die Zeitung aus, schnarcht wie ein Bär...), schlafen* – 1 (*seine Prinzessin – im Sternzeichen Waage – tagsüber “schläft wie ein Bär“ ...), kämpfen* – 1 (*Hans-Werner Schaab (SPD) und Birgit Gellert (CDU) dankten dem OB bzw. der Kulturdezernentin Dr. Ingrid Batori (Gellert: “Sie hat wie ein Bär gekämpft“ für das Engagement ...)*). Три з них мають іронічний характер, однак останнє містить позитивну конотацію (1997 р.).

Значною частотністю вживання відзначені компаративні одиниці із зоонімом *Stier*: *brüllen wie ein Stier* – репти як бик. Лексикографія фіксує вживання здебільшого щодо чоловіка: *gespr; sehr laut brüllen [L]; meist von Männern gesagt [DR]*). У поєднанні з основою *Stier* окрім вказаного *brüllen* (7 посилань) маємо: *schnauben* (5 посилань), *saufen* (2), *stark* (4), *Kraft haben* (2), рідше: *wild, stur, wutschnaubend, fit, rauchen, pinkeln, rumschreien*. Найрізноманітнішими є посилання зі сфери спорту *kämpfen* (11), *gehen, rasen, rennen* і т.д. Загальна кількість посилань з чоловічим референтом – 73.

Поряд з цим маємо 4 посилання з жіночим референтом: *kämpfen* – 2, *schnauben* – 1, *schwitzen* – 1. Напр., *“Ein Comeback wie aus dem Märchenbuch. Aber ich habe gekämpft wie ein Stier“, sagte Astrid Kumberruss, die nach Babypause und Operation mit im letzten Versuch erzielten 19,85 Meter ihre Siegesserie im Kugelstoßring fortsetzte ... (Rhein-Zeitung, 26.08.1999)*

Якщо порівняння з ведмедем чи биком характеризує в першу чергу силу, міць (*stark, kräftig*), нестриманість (*wild, brüllen*) характеру чи дій, то основа порівняння *Esel* характеризує дурість, впертість, спрацьованість людини. Duden: (*salopp*) *Dummkopf, Tölpel, Tor; dumm, bepackt, beladen wie ein E. sein*. Хоча прямої вказівки на чоловічий референт немає, однак на основі ФО *dummer Esel* – як характеристики чоловіка можемо припустити, що така рестрикція існує. Цей факт підтверджують результати дослідження. Маємо такі варіанти ФО з основою *Stier* щодо розумових здібностей: *stur* (6), *störrisch* (5), *dumm* (3), *dickköpfig* (1), *stehen* (3), *gucken*(1); характеристика праці: *arbeiten* (1), *schuften* (1), *beladen sein* (3), *bepackt sein* (2), *halten* (2); інше: *schwitzen* (2), *rennen* (2), *fit, sich vorkommen, stehenbleiben, schreien*. Загалом виявлено 36 посилань з чоловічим референтом, 4 – узагальнення і 1 посилання стосовно жінки (*Und sie flüstert auch überhaupt nicht, sondern ist einfach nur heiser wie ein Esel*).

Негативну характеристику розумових здібностей виражають також порівняння з основою *Ochse, Bock*. Duden трактує лексему *Ochse* так: (Schimpfwort, meist für männliche Personen) *Dummkopf, dummer Mensch*. Натомість компаратив *wie ein Ochse* частіше стосується характеристики сили, тяжкої праці, зусиль у певній сфері (спорт), на що вказує проаналізований матеріал. Для характеристики сили вживаються ті ж прикметники, що із лексемами *Bär, Stier*. Отже, *stark* – 2 посилання, *gesund* – 1, *mutig* – 1, *gelassen* – 1. Однак, переважає сполучуваність з дієсловом (діяльність) *trainieren* (4), *arbeiten* (4), *schuften* (1), *schaffen* (1), *ackern* (3), *malochnen* (1). По одному посиланню: *brüllen, schwitzen, geknallt, fallen, dastehen* і інше. Загалом маємо 29 посилань щодо чоловіка, 5 – узагальненого характеру і 1 посилання щодо жінки (*Andrea Wölfle (26), eine in Nürnberg lebende Augsburgerin, seit 1991 Teammitglied, ... “Sie trainiert wie ein Ochse.” So Ewins. (Nürnberger Nachrichten, 07.11.1994)*

Менш поширеною у компаративних ФО є лексема *Bock*, яка у лексикографії чітко віднесена до чоловічого референта: *gespr! verwendet als Schimpfwort für einen Mann <ein geiler, sturer Bock> [L]; (abwertend) Mann: ein sturer B.* ФО *stur wie ein Bock* вживається у 4 посиланнях щодо чоловіка і одне посилання щодо жінки: *Guten Abend, Eva ... Nicht weinen! Nichts zu machen, sie ist stur wie ein Bock. Macht doch nichts. Tschüss, Eva. (Berliner Morgenpost, 12.02.1999)*

Інші варіанти з основою *Bock*: *fluchen, riechen, zottig* (по 1 посиланню щодо чоловіка); 3 посилання узагальненого характеру (*sich aufführen, riechen, stinken*). Напр., *Brecht war der Ansicht, ein Mann müsse “riechen wie ein Bock”, um die Damenwelt zu beciren (Mannheimer Morgen, 10.06.1998)*

Виключно маскулінним за нашими спостереженнями є компаратив *wie ein Eber* (Duden: *wie ein wütender; wie ein angestochener E. fuhr er dazwischen*). Досліджуваний матеріал (лише 4 посилання) дає нам таку сполучуваність: *wie ein gereizter Eber stürmen (1)/ reagieren (1); wie ein getroffener Eber grunzen (1); wie ein Eber wühlen (1)*.

Wie ein gereizter EBER reagierte der Sohn des libyschen Revolutionsführers Gadafi, Saadi, ... auf den "Fauxpas" eines Geschäftsmannes, der ihn für einen israelischen Touristen hielt ... (Salzburger Nachrichten, 10.08.1996)

Коли мова йде про основу порівняння – **фітонім**, то першим тут слід назвати одне з основних понять **Baum**. Duden дає один з таких варіантів вживання лексеми: *er ist stark wie ein Baum* (sehr stark). Таким чином розуміємо, що порівняння такого типу реферують до чоловічої статі.

Таке твердження підтверджують дані дослідження – 124 посилання з чоловічим референтом. Найуживанішим є фразеологізм *Mann wie ein Baum* -30 посилань, а також *Kerl wie ein Baum* – 30, (*Typ, Gestalt, Herr* – одноразово). У випадку сполучуваності з дієсловом: *umfallen* – 7, *fallen* – 5, *gefällt* – 2, *stehen* – 15, *sein* – 5, і одноразово: *sitzen, schwanken, aussehen, ausstechen, wegtauchen, wiegen*. Не менш варіативною є сполучуваність з прикметником: *stark* – 4, *groß* – 3, *robust* – 2, *alt* – 2, *kräftig, lang, standhaft, steif, imposant, majestätisch, gewachsen, verwurzelt* (одноразово). Зустрічається поєднання кількох прикметників у сполученні з основою-порівнянням (*stark und kräftig*).

У дослідженому матеріалі виявлено порівняння узагальненого типу (*Mensch, jeder, man*). Уваги заслуговують 9 посилань з жіночим референтом (1997-2000; 2007-2009 роки): *eine Frau wie ein Baum* (2), (*fest, unbeweglich*) *stehen wie ein B.* (4); *umfallen* (1), *groß und stark* (2).

Da steht sie, in ihrem pinkfarbenen Shirt und ihrer fliederfarbenen Cordhose. Eine Frau wie ein Baum. (Rhein-Zeitung, 23.01.2009)

У компаративних ФО з основою-фітонімом продуктивною є лексема **Eiche**: *jemand steht fest wie eine Eiche* – *міцний як дуб*. Окрім одиниць з дієсловом *stehen* (7 посилань), маємо інші варіанти сполучуваності: (*gewachsen*) *sein* (3), *kerngesund* (3), *stark* (2), *festverwurzelt* (2), *kräftig* (1); *ein Mann wie eine Eiche* (4) *ein Kerl wie eine E.* (2). Натомість узагальнених значень чи посилань з жіночим референтом не виявлено.

Alle nennen ihn schlicht Don, ein Mann wie eine Eiche, hoch gewachsen, braun gegerbte Haut, ein netter Kerl ... (Braunschweiger Zeitung, 25.08.2007).

Цікавими для дослідження є порівняння з **антропонімами** (5), серед них також з біблійними образами. Так, наприклад, ФО *frech wie Oskar* – *нахабний як Оскар* є за даними одного із посилань загальновідомою, хоча походження не визначене напевне. Згідно з Duden є сумнівним чи "Oskar" є ім'ям особи (Берлінський театральний письменник і керівник Oskar Blumenthal, 1852-1917). "Oskar" може бути народним переосмисленням з ідиш "ossoker = freche Person" (нахаба) (Rhein-Zeitung, 10.08.2006). Сьогодні Оскар є вживаним чоловічим ім'ям, а отже реферує до осіб чоловічої статі. Про це свідчать 30 посилань з чоловічим референтом.

Erst zwei Jahre Profi, gerade mal drei Bundesligaspiele, aber frech wie Oskar: An Selbstbewusstsein mangelt es Werder Bremens Ersatztorhüter Sebastian Mielitz nicht. (Hamburger Morgenpost, 27.10.2010)

Однак нами виявлено 6 посилань з генералізуючим значенням і 3 – з жіночим референтом: *Nicht minder auffällig agierte ihre Sturmpartnerin Patrizia Barucha, gerade mal süße 16 Jahre, aber frech wie Oskar. Sie umkurvte die gegnerische Abwehr wie Fahnenstangen. (Frankfurter Rundschau, 07.09.1999)*

Для фразеологізму *alt wie Methusalem* (старий як Мафусаїл – біблійний образ) Duden дає фіксовану рестрикцію [*so*] *alt wie M. sein* [in Bezug auf eine männliche Person] *sehr alt sein* – стосується чоловічої статі. Ми отримали 7 посилань з чоловічим референтом, 12 посилань, які не мають чіткої вказівки на стать і 1 посилання щодо жінки: *Tanja Tussmann sieht so aus: Sie hat orange, blau, grün und rot gefärbte Haare ... Sie läuft in riesigen Turnschuhen. Sie ist so alt wie Methusalem, was heißt, dass keiner weiß, wie alt Tanja Tussmann ist. (Mannheimer Morgen, 17.07.2004;)*

Окремі компаративні одиниці, зафіксовані у лексикографії, не виявлені у досліджуваному корпусі *keusch wie Joseph* – *непорочний як Йосиф*; *arm wie Hiob* – *бідний як Іов*.

Цікавою з точки зору маскулінних рестрикцій є ФО *stolz wie ein Spanier* – *по особливому гордий (як іспанець)*. Маємо 24 посилання щодо чоловіка, 2 узагальнення, і 3 – з жіночим референтом (!): *Für die kleine Lokalmatadorin Carolin Zeiger war es ein ganz besonderer Tag, sie erreichte in der Fühzügelklasse den zweiten Platz. "Anschließend war sie stolz wie ein Spanier" (Rhein-Zeitung, 10.07.2000)*

Для опису розкішного життя характерним є порівняння з **чоловічими титулами**: *wie ein Fürst leben* – *жити як князь*; *wie ein Pascha leben* – *жити як паша*. Наявність іменника **Fürst** – князь та похідного від нього **Fürstin** свідчить про рестрикцію вживання ФО *wie ein Fürst* (sehr üppig, mit großem Aufwand) *leben* [Duden] по відношенню до чоловіка. Цей факт підтверджують дані дослідження – 37 посилань щодо чоловіка, 13 посилань узагальнюючого характеру. Зазначимо, що фіксоване у Duden сполучення з дієсловом *leben* вживається 7 разів з чоловічим референтом і тричі в узагальненні. Натомість маємо такі сполучення: *wie ein F. (sich) fühlen* (3), *residieren* (3), *gebieten, behandelt/gefeiert werden, herrschen, wirken* usw.

Слід зазначити, що для жіночої статі фігурує варіант *wie eine Fürstin* (4 посилання): *wie eine Fürstin glänzen, sich fühlen, j-n behandeln, vornehm sein*.

Фразеологічні одиниці з основою **Pascha** вживаються виключно з чоловічим референтом – 14 посилань (і 3 посилання – узагальнення). Зауважимо, що лише двічі зустрічається сполучуваність з дієсловом *leben*, загалом же сполучуваність цієї лексеми різноманітна (*sitzen* (2), *halten, auftreten, herrschen, vorkommen, sein*). Загалом же усі посилання з основами **Fürst, Pascha** стосуються розкоші, влади, поваги, життя, достойного титулової особи.

Виключно чоловічого референта стосуються компаративи з лексемою **Graf**: *wie ein Graf leben* (2), *aussehen, sich fühlen, aufführen, gentlemanlike* (6 посилань з чоловічим референтом). Цікавими варіантами цієї ФО є *wie Graf Koks [von der Gasanstalt]* – ugs. scherzh.; übertrieben, stutzerhaft o. ä herausgeputzt [D]: *надто претензійно вдягнений*. Прагматична рестрикція базується на внутрішній формі одиниці **Koks**, [viell. jidd.] (ugs.): *steifer Hut* (головний убір чоловіків). За даними дослідження 10 посилань щодо чоловіка, 4 – не мають визначеного референта.

“Du läufst rum wie Graf Koks“, pflegte die Mutter damals zu sagen. Denn der Anzug... gefiel dem Fünfjährigen so gut, dass er ihn auch mal beim Sonntagsspaziergang überzog (Braunschweiger Zeitung, 26.03.2009)

Одне посилання маємо з ФО *wie Graf Rotz [von der Backe]* (salopp abwertend; großspurig, anmaßend, dreist, unverschämte auftretend [D] – зухвалий. SPD: “,Clement tritt auf wie Graf Rotz.” (Mannheimer Morgen, 09.08.2008)

Найбільш поширеною в узагальненому значенні є ФО *päpstlicher sein als der Papst* (strenger, unerbittlicher sein als der dazu Berufene, der Verantwortliche) [D] – *бути святішим Папу Римського*. Узагальнене вживання маємо у 98 посиланнях. Ще 24 посилання стосуються сфери політики та уряду. (Ich finde, dass sich Deutschland mal wieder “*päpstlicher als der Papst*“ verhält. (Nürnberger Nachrichten, 2007). Натомість 28 посилань стосуються чоловіка у сфері політики, культури та інше, а також 2 посилання з жіночим референтом. Напр., *Für den Kunstsachverständigen ist daher die CSU-Kritik unverständlich. Auch für Renate Blank: “Die Kirchen haben zugestimmt, da bin ich nicht päpstlicher als der Papst.” (Berliner Morgenpost, 03.03.1999)*

Зауважимо, що ФО *päpstlicher als der Papst* дозволяє певну варіативність, про що свідчать такі варіанти сполучуваності: *päpstlicher als die Kirche* (3) / *Bischöfe* (2) / *Kurie* / *EU-Papst* / *Parteivorsitzende*, і навіть *Frau W.* (1) або *Päpstin* (1). Напр., *In der Schulzeit zu demonstrieren ist zuerst mal ein klarer Regelverstoß und kann bestraft werden ... Verhielt sich da der Schulleiter nicht päpstlicher als die Päpstin?* (Nürnberger Nachrichten, 06.03.2003)

Найбільш поширеною для чоловічого референта є основа порівняння *wie ein Gott* (як Бог) у такій сполучуваності *verehrt sein* (48 посилань) *spielen* (10-Sport, 7-Musik, 1-Kino), *schießen* (8), *sich fühlen* (12) та інше. (Загалом 182 посилання). Окремо ми дослідили вживання ФО *wie ein junger G.* (strahlend schön, großartig; in der Regel nur auf Männer bezogen) [D] і отримали 78 посилань, де найчастішими варіантами сполучуваності є: *spielen* (9-Sport, 8-Musik, 1-Kino), *sich fühlen* (5), *aussehen* (4) та інше.

Присутні також порівняння з непримітними і неprestижними **чоловічими професіями або способом життя**. Такі фразеологічні одиниці мають здебільшого негативну конотацію і можуть застосовуватись до обох статей: *wie ein Landstreicher leben* – жити як волоцюга (7 посилань виключно з чоловічим референтом). У стосунку до чоловічого референта маємо ФО *wie ein Bierkutscher fluchen* – лаятися як візник (7 посилань) або ж її варіанти *wie ein B. schimpfen, raunzen, rüpelnd, derb* (загалом 11 посилань). Зауважимо, що 4 посилання з ФО *wie ein Bierkutscher fluchen* стосуються жіночого референта. Схожу семантику має одиниця *fluchen wie ein Landsknecht* – лаятися як ландскнехт, однак виявлено лише одне посилання з 1964 року.

Для характеристики поганих звичок маємо компаратив: *trinken wie ein Bürstenbinder* – пити запоєм (досл. як той, хто робить щітки); *zehen wie ein Fassbinder* – пити без просипу (досл. пиячити як бондар). У досліджуваному матеріалі виявлено 2 посилання, які тлумачать значення одиниці *trinken wie ein Bürstenbinder* і одне посилання як варіант (*rauchen wie ein Bürstenbinder*), при цьому з жіночим референтом. Напр., *Dann öffnete sie weißen Wein. Regen klatschte ans Fenster. Übrigens, geraucht habe sie einst, bis zum Herzinfarkt anno 90, wie ein Bürstenbinder...* (Frankfurter Rundschau, 30.10.1999)

У даному дослідженні ми поставили собі за мету виявити гендерно марковані компаративні фразеологізми з чоловічим референтом і дослідити їх прагматичні рестрикції на основі сучасного німецького публіцистичного дискурсу. Зауважимо, що лексикографічні джерела здебільшого не фіксують чітку віднесеність компаративних ФО до певної статі. Для дослідження саме одиниць з маскулінним референтом нами було виведено їх референцію на основі лексеми, що лежить в основі компаративу. На основі проведеного дослідження можемо зробити такі висновки. Очевидним є той факт, що отримані результати підтверджують виведену нами маскулінну референцію досліджуваних одиниць. Про це свідчить кількісне переважання маскулінного референта над фемінним у текстовому корпусі (посиланнях) усіх досліджуваних одиниць.

Поряд з цим важливим є факт наявності посилань з жіночим референтом майже у всіх досліджуваних ФО, що свідчить про певне зміщення (спрощення) прагматичних рестрикцій, зафіксованих у лексикографії, а також у свідомості мовців. Навіть серед компаративів з антропонімами (Oskar, Methusalem) зустрічаємо жіночий референт. А для виключно маскулінних ФО з лексемами Fürst, Pascha, Graf маємо еквівалент – Fürstin. Однак, для підтвердження валідності результатів необхідне дослідження більшого масиву текстових даних. Важливим при цьому є залучення компаративних одиниць з фемінним референтом.

Література:

1. Кирилина А. В. Гендер : лингвистические аспекты. – М., Изд-во “Инст-т социологии РАН”, 1999. – 189 с.
2. Dobrovolskij D., Piirainen E. Zur Theorie der Phraseologie. Kognitive und kulturelle Aspekte – Stauffenburg Verlag, 2009. – 212 S.
3. Piirainen E. Der hat aber Haare auf den Zähnen! Geschlechtsspezifisch in der deutschen Phraseologie. In : Hoberg, Rudolf (Hrsg.) : Sprache-Erotik-Sexualität. Berlin: Erich Schmidt Verlag. – 2001. – S. 283-307.
4. Довідково-лексикографічні джерела:
4. Duden – Das große Wörterbuch der deutschen Sprache – електронний словник для ABBYY Lingvo x3
5. Duden Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik / Herausgegeben von der Dudenredaktion. – 2., neu bearb. und aktualisierte Aufl. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverl., 2007. – 960 S.
6. Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache / Neubearbeitung, hg. von Prof. Dr. D. Götz u.a. – Berlin und München, 2008 – 1308 S.
7. Mannheimer IDS-Korpus. – Режим доступу : <http://www.ids-mannheim.de/cosmas2>